

BOÖN

Boön är en historisk plats. Det var på Boön de första anläggningarna, enligt kungligt direktiv, förlades när staden Karlshamn grundades. Idag återstår endast ett fåtal minnesmärken, de flesta väl dolda under vegetation och nästan osynliga för ögat.

I nådens år 1658 var kriget över och Blekinge och blekingarna vaknade upp till en ny dag och fann sig plötsligt lyda under nya herrar. Segerherrar, som omgående påbörjade en inspektionsresa genom de nyvunna landområdena. Till Karlshamnstrakten kom de i början av april 1659.

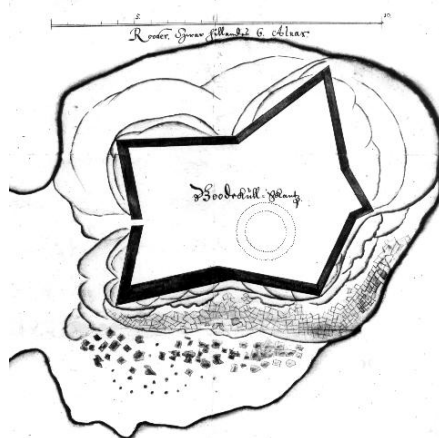
Grundandet av en ny stad

Kanske var det på Boön, som kung Carl X Gustaf och hans generalkvartermästare Erik Dahlberg stod och tittade in mot den lilla utskeppningsplatsen, fiskesamhället Bodekull. Här trodde sig kungen ha funnit platsen för den flottstation han så hett eftertraktade. En väl skyddad hamn, isfri största delen

av året och så placerad att flottan tidigt hade möjligheten att segla ut efter vinterkvarteret. Idag vet vi att det var Karlskrona, som började byggas ett tjugotal år senare, som fick den funktionen. Carl X Gustaf stannade bara någon dag för att aldrig mera återvända. Erik Dahlberg blir kvar lite längre för att utföra konungens order " *avsticka några skansar så och en stad* ".

Skansen byggs

Skansen, som stod klar senhösten år 1659, hade två funktioner att fylla. Dels skulle den skydda inloppet till Karlshamn mot främmande fartyg och dels skydda det örlogsvarv som uppfördes på Boöns insida mot Sternö. Den var uppförd av sten utan murbruk. Muren, som var utformad som en oregelbunden, femuddig stjärna, var på sina ställen sex meter hög och på insidan förstärkt med en jordvall. I skansen, som hade en besättning av 90 man, anlades också några batterier, alltså plattformar för kanoner, förmodligen av trä. Sammanlagt bestod artilleriet av åtta kanoner av olika kalibrar.

Imponerande utsikt

Skansen användes fram till Skånska krigets utbrott år 1675, då den revs och ersattes som försvarsanläggning av Kastellet på Frisholmen mitt i hamninloppet. Sedan några år tillbaka är platsen, som idag kallas Gamle skans, upprepansad från vegetation och man kan tydligt se spåren efter den stjärnformade muren. Från dess högsta punkt har man en fantastisk utsikt över hela hamninloppet och man kan förstå vilken militärstrategisk betydelse platsen hade och har haft sedan dess. I skansen finns flera spår efter senare tiders militära verksamheter.

begravningsplats för Kastellets garnison

Lite söder om Gamle skans ligger en gammal kyrkogård, omgärdad av en vackert kallmurad stenmur. Kyrkogården har sitt ursprung från år 1693, då kung Carl XI stadfäste att en begravningsplats för garnisonen på Kastellet skulle anläggas på ön. Innanför muren, som är av senare datum, hittar man två liggande gravhällar. Under en av dem vilar förre kommandanten vid Kastellet, Vilhelm Gustaf Gyllenskepp. Strax söder och norr om begravningsplatsen ligger ytterligare två stora gravhällar,

omgärdade av låga staket. När de placerats där är okänt, men på den norra av dem kan man urskilja något som liknar ett heraldiskt adelsmärke.

Skeppsvarv från stormaktstiden

På samma sätt som platsen för skansen rensats upp från buskar och sly och gjorts tydlig för besökare,

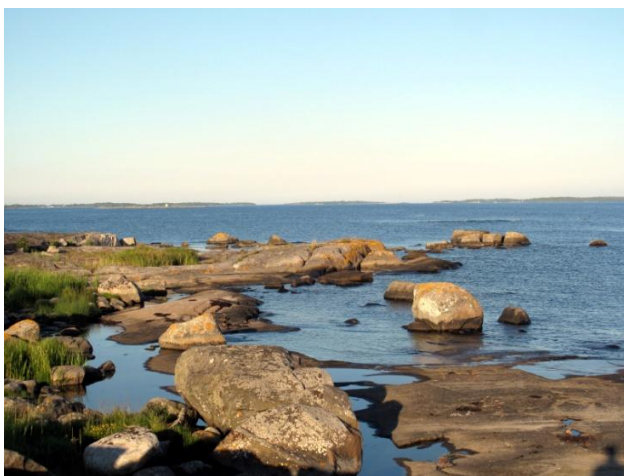
har området där det gamla örlogsvarvet en gång låg, tagits fram. Några spår av varvet finns inte kvar, så i slutningen ner mot vattnet, på öns nordvästra del, kan man bara i fantasin tänka sig den stapelbädd där det en gång sjösattes fartyg, byggda för den kungliga flottans räkning. Det var den goda tillgången på ekvirke i Blekingeskogarna som skapade bra förutsättningar för fartygsbyggandet. I området kring varvet låg verkstäder och andra byggnader, som behövdes för verksamheten. De flesta fartyg som byggdes var mindre trupp- och transportfartyg, s.k. Strussar, men även större fartyg byggdes. Det största var Hans Wachtmeisters amirals skepp, det tredäckade regal-skeppet Nyckeln. Nyckeln, som var cirka 55 meter långt och med en besättning på 400 man, var bestyckat med 84 kanoner. När fartygen var färdigbyggda, seglades de till Skeppsholmen i Stockholm, för att utrustas och bestyckas. Varvet var i bruk fram till år 1676, då det på grund av Skånska kriget förflyttades till Kalmar.

Lotsstation

Väl inbäddade i slånbärssnåren och den täta vegetationen söder om Smedviken, finner man resterna av den lotsstation som anlades på Boön år 1845. Då uppfördes ett boningshus för fyra lotsar med familjer, ett kostall samt ett torn med utkik över havet och de fartyg som närmade sig. Husgrunder, en igenfylld brunn och vid vattnet några ännu väl bevarade stenkåsar, där lotsarnas båtar låg förtöjda, berättar idag om en för länge sedan försvunnen verksamhet. Lotsstationen på Boön var i bruk fram till år 1875, då boningshuset flyttades till Näsviken nära staden. Huset finns fortfarande kvar och drivs och underhålls av föreningen Flottans män.

Stenhuggeri

Ett av de allra tydligaste spåren från förr är ändå de mängder av stenskravel som ligger på öns östra sida. De minner om den stenhuggeriverksamhet som bedrevs från slutet av 1800-talet fram till 1930-talet. Den mesta stenen högs och bearbetades på Boöns östra sida. En smalspårig räls hade dragits över ön till den västra sida, där stenen lastades på fartyg för vidare transport ut i Europa.

Dopp i paradisdraät

Idag är Boön en plats för rekreation. De mjukt avslipade klippställarna inbjuder till ett behagligt badliv och sedan ön fick fast förbindelse med Sternölandet via en bro, är det många som tar sig dit ut för att sola och bada. Enligt ett protokoll från år 1913, nödsakades magistraten i Karlshamn, att utfärda ett förbud med badning utan simdräkt i vattendrag inom stadsområdet. Från förbudet undantogs Kastellet och Boön, samt däremellan belägna skär.

Någon förändring av beslutet står inte att finna, så badning i paradisdraät kan fortfarande ske från Boöns hällar.

Sammanställning: Göran Lindgren

Källor:

Rosengren: Karlshamns historia del 1

Aspegren: Karlshamns Kastell genom tiderna

Sällskapet Castellanernas forskargrupp: Projekt Boön 2000